

סיכומי הדף היומי

מחודדים | ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה | בפיך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום ז"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה. לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פייגע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשת ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה.

הלימוד בעלון זה לע"נ מייסד ומקים "סיכומי הדף היומי" - מחודדים הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל נלב"ע בצפרא דשבתא לסדר "בקרובי אקדש" כ"ו ניסן תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה.

שבת קודש פרשת ויצא - ט' כסלו תש"פ

דף מ"ה ע"א

בעל בתוך שלש שנים, ומצא דם, ובעל לאחר שלש ולא מצא דם - למסקנת הגמרא אנו תולין שאחר בא עליה, וזונה היא. ואע"פ שיש לקטנה בתולין תוך שלש, והם נופלים ע"י בעילה, וחוזרין ובאין, אין לומר שלא היה עדיין שהות שיחזור לה בתולין, לפי שהמכה שבתוך שלש חוזרת לאלתר.

בעל בתוך שלש שנים ומצא דם, ובעל לאחר שלש ומצא דם - למסקנת הגמרא הדם (שבתוך שלש. תוס') דם בתולים הוא ולא דם נדה, לפי שיש לה בתולין בתוך שלש, והם נופלים ע"י בעילה וחוזרים ובאין.

לרבי מאיר שלש נשים משמשות במוך: א. קטנה - מבת י"א שנה ויום אחד ועד י"ב שנה ויום אחד, שמה תתעבר ותמות. אבל פחות מ"א א"צ מוך, שאינה מתעברת. ויתר מ"ב א"צ, שאם תתעבר לא תמות. ב. מעוברת - שמה תעשה עוברת סנדל. ג. מניקה - שמה תפריש מלהניק את בנה מחמת עיבורה, וימות. לחכמים כולן משמשות כדרך, ומן השמים ירחמו, שנאמר 'שומר פתאים ה'.

י"א שאצל הגויים שנאמר בהן 'אשר בשר חמורים בשרם' אפשר שתתעבר כשהיא בת שש, וכיוסטיני בתו של אסורוס בן אנטונינוס שאמרה לפני רבי שנשאת בשש וילדה בשבע, וי"א שבשקר העידה.

נבעלה בתוך שלש שנים - הלכה למושה מסיני שכשרה לכהונה. מעשה שפסל רבי עקיבא אשה שנבעלה בתוך שלש שנים לכהונה, ולא אמרה אלא לחדד בה את התלמידים.

בן תשע שנים ויום אחד ביאתו ביאה. לפיכך:

א. אם בא על יבמתו - קנאה. ואע"פ שאין קנין לקטן, הרי קנויה לו ועומדת. ואין גותן גט עד שיגדיל, שאינו בן דעת. וכשיגדיל צריך גט למאמרו וחליצה לזיקתו, שעשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול. ואם יבעול כשהוא גדול, שאז קנאה בקנין גמור, אין צריכה אלא גט. **ב. אם בא על הנדה - מטמא משכב שחתון כעליון. ג. היה כותי או ממזר ובא על הכהנת - פסלה מתרומת אביה. ד. אינו מאכיל בתרומה - כגון יבם בן ט' שהוא כהן, ובא על יבמתו ישראלית, אע"פ שקנאה, אינה אוכלת בתרומה. ה. רבע את הבהמה - פסלה מע"ג המזבח אם רבעה ע"פ עד אחד או ע"פ בעלים, ונסקלת על ידו אם יש עדים. ו. בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה - מומתין על ידו, והוא פטור.**

דף מ"ה ע"ב

קטנה בת אחת עשרה שנה ויום אחד, וקטן בן י"ב ויום אחד נדריהם נבדקין - אם ידעו לשם מי נדרו, ולשם מי הקדישו, נדרן נדר והקדישו הקדש. ואם לא ידעו, אינו נדר. ואפילו בדקנו שלשים יום ולא ידעו לפרש לשם מי נדרו, ושוב נדרו לאחר מכן באותה שנה, עדיין צריכין בדיקה.

בת שתיים עשרה שנה ויום אחד, ובן י"ג שנה ויום אחד, נדריהם קיימין - ואפילו אם אמרו אין אנו יודעין לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו, נדרן נדר והקדישו הקדש. (ודווקא אם הביא שתי שערות. אבל אם לא הביא, ואינו יודע לשם מי נדר, אין נדרו נדר. רש"י ד"ה קטן הוא. וכן איתא להלן מו.)

קטנה פחות מבת אחת עשרה, וקטן פחות מבן י"ב - אפילו אם אמרו יודעין אנו לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו, אין נדריהם נדר ואין הקדשן הקדש. וגם אם היו חריפין ביותר, אין בנדריהם כלום.

כל אלו דברי רבי. אבל לר"ש בן אלעזר הדין להיפך, שהתינוק ממהר להתחכם יותר מן התינוקת. (ולשיטתו זכר בן י"ב נעשה גדול ומבן י"א נדריו נבדקין, והנקיבה בת י"ג נעשית גדולה, ומבתי י"ב נדריה נבדקין. עיין להלן מו.)

טעמו של רבי שהאשה ממהרת להתחכם מן האיש - שנאמר 'ויבן ה' אלקים את הצלע', מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש. וטעמו של ר"ש בן אלעזר, שמתוך שהתינוק מצוי בבית רבו נכנסת בו ערמומית תחלה.

יום ראשון פרשת וישלח - י' כסלו תש"פ

דף מ"ו ע"א

קטן שיש לו שתי שערות בתוך הזמן - כלומר בשנה האחרונה שלפני גדלותו. (קטן מבן י"ב ויום אחד וכל שנתו הי"ג, וקטנה מבתי י"א שנה ויום אחד וכל שנתה הי"ב) - נחלקו אמוראים אם הוא בר עונשין או לא: לרב ור' חנינא תוך הזמן כלפני זמן, ואינו בר עונשין. לר' יוחנן ור' יהושע בן לוי תוך הזמן כלאחר זמן, והוא בר עונשין. וסימניך: וזאת לפניך בישראל. (י"מ וזאת לשון נקבה, כלומר רב חנינא ששמו לשון נקבה אמר לפני זמן. וי"מ ששמו של רב שאמר כלפני הזמן מובלע בתיבת בישראל.) ודברי האומר כלאחר הזמן נדחו ממשנה ומברייתא, וכן פסק רבא הלכה, שתוך הזמן כלפני הזמן.

בן י"ג שנה ויום אחד אע"פ שאינו יודע להפליא נדריו קיימין - ודווקא שהביא שתי שערות.

בן ט' שנים שהביא שתי שערות - הן שומא.

מבן ט' שנים ועד י"ב שנה ויום אחד שהביא שתי שערות ועודן בו כשהגדיל - לת"ק הן שומא, ולרבי יוסי ברבי יהודה הן סימן. בן י"ג שנה ויום אחד שהביא שתי שערות - לדברי הכל הן סימן.

ואם הביא מבן י"ב שנה ויום אחד ובכל שנת י"ב - מהרישא משמע שהן סימן, ומסיפא משמע שהן שומא. ונאמרו כמה דרכים ליישב הסתירה: א. לרב נחמן מחלוקת תנאים היא, ונחלקו במחלוקת האמוראים הנ"ל אם תוך הזמן כלפני הזמן או כלאחר הזמן. ב. לדברי הכל 'תוך הזמן כלפני הזמן', ורישא וסיפא בתינוקת, אלא שרישא רבי היא שהבת ב"ב שנים היא גדולה, וסיפא ר"ש בן אלעזר היא שבת י"ג היא גדולה. ג. רישא וסיפא בתינוק, ורישא ר"ש בן אלעזר היא שכן י"ב נעשה גדול, וסיפא רבי היא. ד. שניהם כרבי, ורישא בתינוקת שבת י"ב היא גדולה, וסיפא בתינוק. ה. שניהם כר"ש בן אלעזר, ורישא בתינוק וסיפא בתינוקת.

קטנה שהגיעה לכלל שנותיה - אינה צריכה בדיקה אם הביאה שתי שערות, שחזקה היא שהביאה סימנין. ולפיכך, קטנה שהשיאוה אמה או אחיה בנישואין דרבנן כל י"ב שנה ממאנת והולכת בלא בדיקה. מכאן ואילך, אם לא בדקו אם יש לה שתי שערות - אינה ממאנת, שסומכין על החזקה שהביאה סימנין. ואם יבמה היא, אינה חולצת עד שתבדק, שלענין חליצה אין סומכין על חזקה זו וחוששין שמא לא הביאה שתי שערות.

קטנה שהגיעה לכלל שנותיה, ובדקו ולא מצאו לה שתי שערות - לרב פפא אין חוששין שמא הביאה שתי שערות ונשרו, ואם היא נשואה מדרבנן ממאנת. ולרב פפי חוששין שמא נשרו, ואינה ממאנת שמא גדולה היא. אבל אם היא יבמה אינה חולצת, שמא לא הביאה כלל וקטנה היא.

להלכה חוששין שמא נשרו ואינה ממאנת. ודוקא אם קדשה כשהיא קטנה, ובעל לאחר שהגיעה לכלל שנותיה, שיש כאן ספק אשת איש דאורייתא, שבשעת בעילה שלאחר זמן שמא הביאה, וביאה זו קדושין גמורין שהרי גדלה, ושוב אינה יוצאה במיאון. אבל אם לא בעל לאחר שנעשית בת י"ב ויום אחד, כיון שאין כאן קידושין גמורים אלא מה שקידשה בקטנותה שהוא מדרבנן, אין מחמירין עליה מספק. (אבל אם ידוע שהביאה סימנין, אפילו אם לא בא עליה בגדלותה, אינה יוצאת במיאון אלא בגט, אע"פ שקידושה מדרבנן, שלא תיקנו חכמים מיאון בגדולה.)

קטן בן י"ב ויום אחד שהקדיש יודע לשם מי הקדיש, ואכל את הקדשו - לרב הונא לוקה, אע"פ שלענין אחר אינו בר עונשין, שנאמר 'איש כי יפליא לנדור ולא יחל דברו', כל שישנו בהפלאה ישנו בכל יחל, וכל שאינו בהפלאה אינו בכל יחל.

דף מ"ז ע"ב

קטן בן י"ב ויום אחד שהקדיש יודע לשם מי הקדיש - אינו חייב קרבן מעילה אם מעל בהקדשו, אע"פ שדינו כגדול לענין זדון שבועה ולענין איסור ולכל יחל. (לרב הונא שהוא עצמו לוקה כשאכל את הקדשו, ולחולקים עליו ישנו בכל יחל אם אכלוהו אחרים, ולסובר שמופלא הסמוך לאיש מדרבנן, יש איסור דרבנן).

הקדיש הוא ואכלו אחרים - לרב כהנא אין לוקין, שדין מופלא הסמוך לאיש אינו אלא מדרבנן. ולרבי יוחנן וריש לקיש לוקין, שדין מופלא הסמוך לאיש הוא מדאורייתא.

יתומה שהשיאתה אמה שנסואיה מדרבנן שנדרה - בעלה מפר לה, ואפילו אם היא בת י"ב שנים ויום אחד. לסובר ש'מופלא הסמוך לאיש' נדרו נדר מדרבנן, יבואו נשואין דרבנן ויבטלו נדר דרבנן. וגם לסובר שנדרה נדר מן התורה, שכל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת.

קטן שלא הביא שתי שערות - לרבי יהודה אפילו אם הגיע לעונת נדרים אין תרומתו תרומה, ולרבי יוסי עד שלא בא לעונת נדרים אין תרומתו תרומה, משבא לעונת נדרים תרומתו תרומה. לסובר שמופלא הסמוך לאיש הוא מדרבנן, צ"ל שלרבי יוסי חוב תרומה בזמן הזה הוא מדרבנן, שאם היה מן התורה, היאך בא הקטן שתרומתו תרומה מדרבנן ומתקן טבל מן התורה.

רבי יוסי שנה בסדר עולם: ארץ ישראל יש לה קדושה ראשונה ושניה, והיינו בימי יהושע ובימי עזרא, שבגלות נבוכדנצר בטלה קדושת הארץ ונצטרכו ליורשה ולקדושה בשניה, אבל קדושה שלישית אין לה, שלעתיד לבוא לא יצטרכו לרשתה ולקדושה, שקדושה שניה לא בטלה. ולסובר שלרבי יוסי חוב תרומה בזמן הזה הוא מדרבנן, צ"ל שרבי יוסי עצמו לא סבר כן, אלא שגם קדושה שניה בטלה, וכל זמן שלא קדושה, אין בה חוב תרומה מן התורה.

יום שני פרשת וישלח - י"א כסלו תש"פ

דף מ"ז ע"א

עיסה שנדמעה או שנתחמצה בשאור של תרומה, כגון שנפל סאה של תרומה לתוך פחות ממאה של חולין: לרבי מאיר ורבי יהודה חייבת בחלה ואינה נפסלת בטבול יום - ואע"פ שתרומה אינה חייבת בחלה, אין התרומה פוטרתה, שדין דימוע הוא מדרבנן, כי מן התורה אחד בטל בשנים, וחכמים החמירו בתרומה שצריך אחד ומאה, ודימוע דרבנן אינו מפקיע חוב חלה דאורייתא. שסוברים שחוב חלה בזמן הזה הוא מן התורה.

לרבי יוסי ורבי שמעון פטורה מחלה - שלשיטתם חוב חלה בזמן הזה הוא מדרבנן, ודימוע דרבנן מפקיע חוב חלה דרבנן.

י"א שאפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דרבנן, חוב חלה הוא מדאורייתא, שהרי שבע שכבשו ושבע שחלקו נתחייבו בחלה, ולא נתחייבו במעשר. וי"א שאפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דאורייתא חוב חלה הוא מדרבנן, שנאמר 'בבואכם' ודרשו בביאת כולכם ולא בביאת מקצתכם, וכשעלה עזרא לא עלו כולם.

משל משלו חכמים באשה: א. פגה, בוחל, וצמל. פגה - כשעודה תנוקה, וכמו שנאמר 'התאנה חנטה פגיה'. ב. בוחל - אלו ימי נעוריה, כמו ששינו 'התאנים משיבחי' שהוא משילכין ראשיהן. וגם נאמר 'וגם נפשם בחלה ב' והוא מלשון גדלה עלי. בזו ובזו אמרו שאביה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה. ג. צמל - כיון שבגרה שוב אין לאביה רשות בה. והוא מלשון 'יצתה מלאה'.

איזהו סימנין של בגרות (צמל)? א. לר' יוסי הגלילי משיעלה הקמט תחת הדר, ולא משיעלה ממש, אלא כדי שתחזיר ידיה לאחוריה ונראית כמי שיעלה. ב. לרבי עקיבא משיטו הדדים (גדולים יותר). ג. לבן עזאי משישחיר הפיטומת. ד. לרבי יוסי כדי שיהא נותן ידו על עוקצו של דד והוא שוקע ושוהא לחזור. ה. לר"א בר' צדוק משיתקשקשו הדדין. ו. לר' יוחנן בן ברוקה משיפציל ראש החוטם. ז. לר' יוסי משתקף העטרה. ח. לר"ש משנתמעך הכף. והוא מקום תפוח שלמעלה מאותו מקום, כיון שמגדלת הוא מתמעך והולך.

י"א שרבי פסק הלכה כדברי כולן להחמיר. (שאיזה מאלו שתביא שוב אין אביה מפר נדריה. וי"מ שאם הביאה אחד מן הסימנים הללו היא בוגרת ואינה בוגרת, ואם קבל אביה בה קדושין וקדשה היא את עצמה לאחור, צריכה גט משיניהם).

שמואל בדק סימני גדלות בשפחתו, ונתן לה דמי בושתה. שדורש מ'לעולם

בהם תעבודו, שלעבודה נתתם ולא לבושה. וכן היה מייחד שפחותיו לעבדיו ואינו מפקירן משום בושת. רב נחמן היה מחליף להן את של זה בזה ואינו מקפיד על בושתן. רב ששת הפקיר שפחותיו לערביים, וציווה אותן שיזהרו מישראל.

דף מ"ז ע"ב

היה רבי שמעון (בן יוחי) אומר: שלשה סימנין נתנו חכמים באשה מלמטה וכנגדן מלמעלה - פגה מלמעלה, בידוע שלא הביאה שתי שערות. בוחל מלמעלה, בידוע שהביאה שתי שערות. צמל מלמעלה, בידוע שנתמעך הכף.

איזהו חצר שקובעת את התבואה לחיוב מעשר? א. לרבי ישמעאל חצר הצורית שהכלים נשמרים בתוכה, שבצור מושיבין שומר על פתח החצר. ב. לרבי עקיבא אם אין שומר קבוע לפתוח ולנעול, אלא זה פותח וזה נועל, אינה בת שימור, ופטורה. ג. לרבי נחמיה כל שאין אדם בוש לאכול בתוכה, חייבת. ד. לרבי יוסי כל שנכנסים לה ואין אומרים לו מה אתה מבקש, אע"פ שאין אדם בוש לאכול בתוכה, פטורה. ה. לר' יהודה שתי חצרות זו לפניו מזו, הפנימית חייבת והחיצונה פטורה.

י"א שרבי פסק הלכה כדברי כולן להחמיר. (שאם יש בה אחד מכל אלו חייבת. וי"מ שאם יש לה שימור הקל ביותר אין אוכלין מפירות הנכנסים לה עד שיתעשרו, ולהפריש מהן על טבל אחר אסור עד שיהיה לה שומר קבוע).

בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות - תביא ראייה שהיא בת עשרים שנה והיא איילונית, ואז אינה חולצת ולא מתיבמת אם מת בעלה בלא בנים. בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות, יביאו קרובי אשת אחיו שמת ראייה שהוא בן עשרים שנה והוא סריס, ואז אינו חולץ ולא מיבם. אלו דברי בית הלל. ולבית שמאי זה וזה בן שמונה עשרה. לר' אליעזר הזכר כדברי בית הלל, והנקבה כדברי בית שמאי, שהאשה ממחרת לבא לבגרות לפני האיש.

בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות, אינו סריס עד שיוולדו בו סימני סריס. ואם לא הביא עד שהגיע לרוב שנותיו, הוא סריס אע"פ שלא נולדו בו סימני סריס.

כשהביאו לפני רבי חייא בן עשרים שלא הביא שתי שערות - אם היה כחוש היה מורה להשמינו, ואם היה שמן היה מורה להכחישו, שלפעמים השערות באים ע"י כחישות, ופעמים ע"י השמנה.

לרב כל מנין השנים שנשנו בפרק זה צריך שיהיו מעת לעת - ולכן איילונית וסריס צריך שיהיו בני עשרים שנה ויום אחד, ולעולא רק באלו ששנינו בהן 'יום אחד' צריך שיהיו שלימים, אבל באיילונית וסריס א"צ עשרים שלימים אלא משנכנס יום אחד בשנת העשרים. ולרבי יוסי בן כיפר משנכנס שלשים יום בשנת העשרים, וכן הורה רבי לשיטת בית שמאי ששנת שמנה עשרה שיצאו ממנה שלשים יום הרי היא כשנת שמנה עשרה לכל דבריה.

ואלו הן השנים הצריכים מעת לעת: א. שנה האמורה בקדשים, שנאמר 'כבש בן שנתו', שנתו שלו ולא שנה של מנין עולם. ב. שנה האמורה בבתי ערי חומה, שנאמר 'עד תום שנת ממכרו', ממכרו שלו ולא שנת של מנין עולם. ג. שתי שנים שבשדה אחוזה, שנאמר 'במספר שני תבואות ימכר לך', פעמים שאתה מוכר שלשה תבואות בשתי שנים. ד. שש שנים שבעבד עברי, שנאמר 'שש שנים יעבוד ובשביעית', שגם בשביעית יעבוד.

וכן שנים שנאמרו בבן ובבת הן מעת לעת: י"מ לענין ערכין, כגון בן חמש שנים שצריך שיהיה חמש שנים מלאים. וי"מ לענין בן עשרים ובת עשרים שלא הביאו שערות והביאו סימני סריס או איילונית, שהוא מבן עשרים שנה מעת לעת. (כשיטת רב לעיל).

הלכה כרבי יוסי בן כיפר ששלשים יום בשנת העשרים כשנת עשרים, לענין מי שלא הביא שערות שהוא סריס.

הדרן עלך יוצא דופן

יום שלישי פרשת וישלח - י"ב כסלו תש"פ

דף מ"ח ע"א

פרק שישי - בא סימן

אשה שבא אצלה סימן התחתון עד שלא בא העליון, שהביאה שתי שערות ועדיין לא הגיעה לידי 'בוחל' (עיין מז.) - הרי היא גדולה וחולצת או מתיבמת.

בא העליון עד שלא בא התחתון - לחכמים אי אפשר שיהיה כן, ולפיכך גם אם בדקו ולא מצאו לה שערות, אנו אומרים שבוודאי כבר הביאה אלא שנשרו, וגדולה היא וחולצת או מתיבמת. ולרבי מאיר אפשר שיבוא

העליון עד שלא בא התחתון, והעליון לבדו אינו סימן, לפיכך אינה חולצת ולא מתיבמת.

לשון הכתוב 'שדים נכונו ושערך צמח' - לרבי מאיר כך הוא הסדר, שלפעמים בא סימן העליון תחילה. ולחכמים שאי אפשר שיבוא העליון תחילה, הכוונה שמכיוון ששדים נכונו, בידוע ששערך צמח.

דף מ"ח ע"ב

עיקר הסימן באשה הוא סימן התחתון - ומכיון שבא תחתון שוב אין משגיחין על עליון, שנאמר 'איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם', השהו הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה, מה איש בסימן אחד והוא התחתון, אף אשה בסימן אחד בתחתון ולא בעליון.

בבנות כרכים סימן התחתון ממהר לבא, מפני שרגילות במרחצאות. בבנות כפרים סימן העליון ממהר לבא, מפני שטוחנות ברחים, ומתוך שמנידות זרועותיהן תדיר מתפשטים דדיהן.

בנות עשירים צד ימין ממהר לבא, שנישוף בסודר שתולות על צד ימין. בנות עניים צד שמאל ממהר לבא, מפני ששואבות כדי מים עליהן, וי"א מפני שנושאין אחיהן על צדיהן.

וי"א שצד שמאל קודם לצד ימין - ומעולם לא קדם צד שמאל לימין, חוץ מאחת שקדם צד שמאל לצד ימין, ואחר כך חזר לאיתנו.

תנאים נחלקו בדין בדיקת סימניו: לשיטת תנא קמא - כל הנבדקות נבדקות על פי נשים, וכן היה רבי אליעזר מוסר לאשתו, ורבי ישמעאל מוסר לאמו.

לשיטת רבי יהודה - קודם עונת נדרים, נשים בודקות אותן, שהרי אפילו הביאה שערות קטנה היא, וכל הבדיקה היא שאם תביא שערות הן שומא גם אם עודן בה לאחר שתגדל. וכן לאחר עונת נדרים שצריכה בדיקה, שהרי אין סומכין על החזקה שהביאה שערות אלא לענין שלא תמאן ולא לענין חליצה, אשה נאמנת עליה, משום שחזקה היא שתביא שערות לאחר י"ב שנים. ובתוך עונת נדרים - אין נשים בודקות אותן, שסובר 'תוך הפרק כלאחר הפרק', כלומר שאם תביא שתי שערות בתוך שנת י"ב הרי היא גדולה, ותוכל להינשא ע"י חליצה, וכיון שאין חזקה שתביא שערות אין אשה נאמנת עליה. וללשון ראשון אם בדקה אשה תוך הפרק, אע"פ שאין נאמנת להקל, נאמנת להחמיר, כיצד נאמנת לומר גדולה היא שלא תוכל למאן, או שקטנה היא ולא תחלוץ, אבל אין נאמנת לומר קטנה היא שתמאן, וגדולה היא שתחלוץ.

לשיטת רבי שמעון - גם בתוך עונת נדרים נשים בודקות אותן, שסובר 'תוך הפרק כלפני הפרק', שגם אם תביא שערות בתוך שנת י"ב לא נעשית גדולה, ובודקין אותה רק שאם הביאה שערות ויהיו עליה לאחר י"ב אינן אלא שומא וקטנה היא, ולענין זה סומכין על האשה. ולאחר הפרק (ללשון ראשון אשה נאמנת, שיש חזקה שתביא שתי שערות. וכדברי רבי יהודה). ללשון שני, נאמנת רק להחמיר ולא להקל, שאינו סובר חזקה זו שלאחר י"ב מסתמא הביאה שתי שערות.

יום רביעי פרשת וישלח - י"ג כסלו תש"פ

דף מ"ט ע"א

כל כלי חרס שהוא מכניס משקה - שכשמניחו על המים יש בו נקב גדול שהמים נכנסין לתוכו, כל שכן שהוא מוציא, שאם נותן המים לתוכו יוצא המשקה לחוץ. ויש נקב קטן שמוציא, ואינו מכניס.

ונפקא מינה בזה: שכלי המכניס מים פסול לקדש בו מי חטאת, וכל שכן בגסטרא (שבר כלי חרס הראוי למלאכה שעדיין מקבל טומאה) שנקבה בכונס משקה, שבוטל מתורת גסטרא וטהורה מכל טומאה. והמוציא, כשר לקדש בו מי חטאת, שעדיין כלי שלם הוא, ופסול משום גסטרא, שגסטרא שנקבה אפילו כמוציא משקה בטלה.

הלכה למשה מסיני הוא - שכלי חרס שיעורו בכונס משקה, שהוא הפחות של שיעורים המבטלים אותו מהיות כלי לקידוש מי חטאת. ולא אמרו שמוציא משקה מבטל אלא בגסטרא, לפי שאין אומרים הבא גיטרא לגסטרא, אבל בכלי שלם חס עליו ומביא גסטרא תחתיו לקבל משקה היוצא ממנו.

דף מ"ט ע"ב

כיצד בודקין כלי חרס לידע אם ניקב בכונס משקה אם לאו?

א. לתנא קמא - יביא עריבה מלאה מים, ונותן קדרה לתוכה, אם כנסה בידוע שכונס משקה, (ואע"פ שנכנס ע"י הדוחק, סובר שכינוס מים ע"י הדחק חשוב כינוס) ואם לאו בידוע שמוציא משקה.

ב. לרבי יהודה - אין בודקין כך, שמחמת דוחק השוליים נכנסים המים אפילו בנקב קטן, ומטהרה שלא כדון, אלא כופה פי הקדרה לתוך העריבה קודם שיתן המים, ואח"כ נותן מים בעריבה עד שיהו מים צפין על שוליה, אם כנסה בידוע שכונס משקה, ואם לאו בידוע שמוציא משקה. או שופתה

על גבי האור, אם האור מעמידה שלא יצא המשקה, בידוע שמוציא משקה ואינו ראוי להכניס משקה, ואם לאו בידוע שמכניס משקה.

ג. לר' יוסי - אין שופתה על גבי האור, שהאור מעמידה אפילו בנקב גדול, אלא שופתה על גבי הרמץ, אם רמץ מעמידה בידוע שמוציא משקה, ואם לאו בידוע שכונס משקה. או שנותן לתוכו מים, אם הן יוצאין טיף אחר טיף בידוע שכונס משקה.

כל אבר שיש בו צפורן - אפילו היא יתירה כגון אצבע שישית, יש בו עצם. ומטמא במגע ובמשא, שהוא אבר חשוב, ואפילו אם אין בו כזית בשר מטמא באהל, שהאברים אין להן שיעור. ויש אבר שיש בו עצם ואין בו צפורן, והוא מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל כדון עצם כשעורה, שאינו מטמא באהל אלא אם יש בו כזית בשר.

ודוקא אצבע יתירה, וכשאינה נספרת על גב היד, אבל אם אינה יתירה, או שהיא נספרת על גב היד, מטמא באהל משום אבר אפילו אם אין בו כזית בשר.

כל המטמא מדרס מטמא טמא מת. ויש שמטמא טמא מת ואינו מטמא מדרס, כגון אם כפה הזב סאה או תרקב וישב עליו, אינו טמא משום מדרס, שנאמר 'אשר ישב עליו הזב', מי שמוחד לשיבה, יצא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו.

כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות. ויש שראוי לדון דיני ממונות ואינו ראוי לדון דיני נפשות, כגון גר וממזר.

יום חמישי פרשת וישלח - י"ד כסלו תש"פ

דף נ' ע"א

כל הכשר לדון כשר להעיד. ויש שכשר להעיד ואינו כשר לדון, כגון סומא באחת מעיניו לרבי מאיר.

לשיטת רבי מאיר למדים מ'על פיהם היה כל ריב וכל נגע' - להקיש ריבים לנגעים: א. מה נגעים ביום, שנאמר 'וביום הראות בו', אף ריבים ביום. ב. מה נגעים שלא בסומא (אפילו באחת מעיניו), שנאמר 'לכל מראה עיני הכהן', אף ריבים שלא בסומא. ומקיש נגעים לריבים: א. מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים. וז"ל 'שוקשו נגעים לריבים, ובריבים צריך שלשה, א"צ שלשה בנגעים, אלא אפילו כהן אחד רואה אותן, שנאמר 'הובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים'.

ולשיטת סתם משנה בסנהדרין לא הוקשו ריבים לנגעים - ודנין דיני ממונות ביום וגומרים בלילה. ולדבריהם סומא כשר לדון. וכן פסק רבי יוחנן לפי שהיא סתם משנה דרבים, וגם משום שנשנית בסנהדרין.

כל שחייב במעשרות מטמא טומאת אוכלין - ויש שמטמא טומאת אוכלין ואינו חייב במעשרות, כגון בשר ודגים וביצים.

כל שחייב בפאה חייב במעשרות - ויש שחייב במעשרות ואינו חייב בפאה, כגון תאנה וירק שאינן חייבים בפאה.

כלל אמרו בפאה: כל שהוא אוכל, ונשמר, וגידולו מן הארץ, ולקייטתו כאחד, ומכניס לקיום, חייב בפאה. **למעט**: א. ספוחי סטים וקוצה שאינן אוכל. ב. הפקר, שאינו נשמר. ג. כמהין ופטריות, שאין גידולן מן הארץ. ד. תאנה, שאין לקייטתו כאחד. ה. ירק שאין מכניסו לקיום. חוץ משומים ובצלן שחייבין בפאה, לפי שמכניסין לקיום.

כל שהוא אוכל ונשמר וגידולו מן הארץ חייב במעשרות - ואפילו אם אין לקייטתו כאחד, ואין מכניסו לקיום, לפיכך תאנה וירק חייבין במעשרות.

מלבנות בצלים שבין הירק - לר' יוסי מפריש פאה מכל אחת ואחת, שירק הזרוע בין שורה לשורה מפסיקן. ולחכמים מפריש מאחת על הכל.

דף נ' ע"ב

עולשין שזרעו מתחילה לבהמה, ונמלך עליהן לאדם - לרבה בר בר חנה בשם ר' יוחנן צריך שיחשב עליהן לאחר תלישתן לאוכלן, ושוב תטמא טומאת אוכלין. ואע"פ שכבר חשב בחבורו, שהרי נמלך עליהן לאדם, מחשבת חבור לא שמה מחשבה.

י"ג דברים נאמרו בנבלת עוף טהור, וזה אחד מהן: צריכה מחשבה לאכילה ושוב תטמא מאיליה ותחזור ותטמא אוכלין במגע, אבל קודם מחשבה אין לה טומאה אלא בבית הבליעה. ואינה צריכה הכשר - שטמאה מאליה בלא שום הכשר ירידת טומאה, לא הכשר מים ולא נגיעת שרץ, משום שסופה לטמא טומאה חמורה.

לרבי אפילו אם כבר חשב עליה מחיים לאכילה צריכה מחשבה כשהיא נבילה, שמחשבת חיים לא שמה מחשבה. (ומכאן למדנו גם שמחשבת חיבור לא שמה מחשבה). ולרבי זירא אפשר שמחשבת חיים שמה מחשבה, ורק כשלא חשב עליה מחיים, כגון בגוזל שנפל מן הרום, שלא היה לפנינו לחשוב עליו לאכילה, צריכה מחשבה כשהיא נבילה. או תרנגולת שמרדה וברחה מבית אדוניה וגדלה אפרוחים, ומהן נפל אחד כאן. או תרנגולת של אגם, לסובר שהיא מותרת באכילה.

עוף טמא אינו מטמא בבית הבליעה - שרק מי שאיסורו בכל תאכל נבילה מטמא, ולא מי שאיסורו בכל תאכל טמא.

תרנגול הבר עוף טמא הוא. ושל אגם - לרב פפא התרנגולות מותרות, והתרנגול אסור באכילה. וסימנך, עמוני ולא עמונית. למרימר, גם תרנגולת אסורה, שחכמים ראו איך שדרסה ואכלה. (י"מ מקבלת ברגליה מה שאוכלת. וי"מ שדורסת על מאכלה ברגליה לאחוז שלא יבא כולו לפיה. ועוף טהור אינו עושה כן).

גוזל טהור שנפל לגת, ומת, וחשב עליו להעלותו ולהאכילו לכותי - טמא טומאת אוכלין, ומטמא אוכלין אחרים במגע, שמעצמו באה עליו טומאה משחשב עליו.

חשב להאכילו לכלב - לתנא קמא טהור, שצריכה מחשבה לאכילת אדם, ואע"פ שנבלת עוף טהור א"צ מחשבה בכריכין (ראה בסמוך), גתו מאסתו ועשאתו ככפר. לרבי יוחנן בן גורי טמא, שלשיטתו נבלת עוף טהור אינה צריכה מחשבה מק"ו, אם מטמא טומאה חמורה בבית הבליעה אפילו שלא במחשבה, לא יטמא טומאה קלה שלא במחשבה. וחכמים דוחין הק"ו שלא מצינו שום טומאה ששמה טומאה חמורה שתהא צריכה הכשר, משא"כ בטומאה קלה של אוכלין שאע"פ שזו אינה צריכה הכשר, כל אוכלין יש עליהם שום טומאה קלה וצריכין הכשר, לפיכך צריכה מחשבה (ע"פ המסקנא להלן גא).

נבלת בהמה טהורה - בכל מקום אין צריכה מחשבה ולא הכשר, ואפילו בכפרים שאין שם אוכלין מרובין, סתמא עומדת לאכילה. נבלת עוף טהור והחלב - בכרכים אין צריכין לא מחשבה ולא הכשר, שיש שם עם רב ואוכלין הכל. ובכפרים צריכין מחשבה. נבלת בהמה טמאה - בכל מקום צריכין מחשבה ואין צריכין הכשר.

יום שישי פרשת וישלח - ט"ז כסלו תש"פ

דף נ"ב ע"א

נבלת עוף טהור צריכה מחשבה לאכילת אדם כדי שתטמא טומאת אוכלין, ואינה מטמאה את האוכלה אלא בבית הבליעה, ואינה צריכה לא הכשר מים, ולא הכשר שרץ להביאו לידי טומאה, שנאמר 'על כל זרע זרוע אשר יזרע', מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר, אף כל שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר, יצתה נבלת עוף טהור שסופה לטמא טומאה חמורה, שאין צריכה הכשר.

חשב על המחבור לאכילת אדם - לדברי רבא שמה מחשבה וחייב במעשר, גם לרבי יוחנן הסובר שלענין טומאת אוכלין מחשבה בחיבור לא שמה מחשבה (ראה לעיל נ:).

הסיאה והאזוב והקורנית שבחצר - אם זרען מתחילה לאדם, חייבין במעשר. זרען לבהמה, וחזר ושמן לאכילת אדם, לרבא חייבין במעשר, שמחשבה בחיבור מחשבה היא לענין מעשר. ולרב אשי רק אם עלו מאליהן חייבין, שסתמן לאדם עומדין, ואם החצר משמרת פירותיה ואינה הפקר, חייבין. (אבל אם זרען לבהמה וחזר וחשב בחיבורן לאדם, אפשר שאינה מחשבה).

כל שחייבין במעשרות מטמאין טומאת אוכלין. לרבא יש מי שחייב במעשרות ואינו מטמא, כגון שחשבן לאכילת אדם בחיבורן לשיטת רבי יוחנן, ולא אמרו אלא שכל מין שחייב במעשר טומאת אוכלין.

כל שחייב בראשית הגז, והן הכבשים, חייב במתנות. ויש שחייב במתנות ואינו חייב בראשית הגז, כגון בקר ועזים.

טריפה חייבת בראשית הגז ואינה חייבת במתנות, ומה ששינוי שכל שחייב בראשית הגז חייב במתנות, היינו כל מין שחייב בראשית הגז חייב במתנות. ולרבי שמעון הטריפה פטורה גם מראשית הגז.

המפקיר את כרמו, והשכים בבוקר ובצרו - חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה, ופטור מן המעשר (שבמתנות עניים נאמר 'תעזוב' יתירא לרבות הפקר כזה שחזר וזכה בו). ואע"פ ששינוי שכל שחייב בפאה חייב במעשרות, היינו שכל מין שחייב בפאה חייב במעשר.

דף נ"א ע"ב

המנמר שדהו ושייר קלחים לחים - שמלקט כאן את המבושלים כל צרכן, ומניח את הלחים שלא בשלו, וחוזר ומלקט במקום אחר, עד שנעשה מנומר - לרבי עקיבא כשהוא חוזר ולוקט נותן פאה מכל אחד ואחד, שהקציר שבינתים מפסיק. ולחכמים נותן פאה מאחת על הכל. ומודים חכמים לרבי עקיבא בזרוע שבת או חרדל בשנים ושלשה מקומות, שנותן פאה מכל אחד ואחד.

השבת - חייבת בפאה ובמעשר.

דברים העשויים ליתן טעם בקדרה - כגון הקושט והחמיום וראשי בשמים והתיאה והחלתית והפלפלים וחלת חריע - אין מטמאין טומאת אוכלין. ולת"ק נקחין בכסף מעשר, ולרבי יוחנן בן גורי אין נקחין בכסף מעשר.

השבת מטמא טומאת אוכלין - סתם שבת עשויה לכמך, שכותשין אותו ונותנין אותו בכותח ועיקרו שבתוכו מטבילין כל אוכל, ואין סתמו עומד

ליתן טעם בקדרה. אבל משנתנה טעם בקדרה, אין בה משום תרומה ואינה מטמאה טומאת אוכלין.

כל שיש לו ביעור, שהוא מצווה לבערו מן הבית בשביעית כשכלה לחיה מן השדה, יש לו שביעית לענין שחייב להפקיר ואסור לעשותן סחורה ומלוגמא ואפיקטויזין, כגון עלה הלוף שוטה והדנדנה, וכן כל הכלים בימות הגשמים מהשדה. ויש שנוהגת בו קדושת שביעית ואין לו ביעור, כגון עיקר הלוף ועיקר הדנדנה, שאין כלים מן השדה בימות הגשמים. שנאמר 'ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול', כל זמן שחיה אוכלת מן השדה אתה מאכיל לבהמתך בבית, כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך שבבית, ואלו אינם כלים.

כל דג שיש לו קשקשת, יש לו סנפיר והוא טהור. ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת, ודג טמא הוא. סנפיר אלו כנפים ששט בהן על פני המים, וקשקשת הוא מלבושין של דג, שנאמר 'ושריון קשקשים הוא לבוש'.

ומאחר שכל שיש בו קשקשת יש לו סנפיר, לא היה צריך לכתוב בתורה אלא קשקשת, ולא אמרה תורה סנפיר אלא משום 'גדיל תורה ויאדיר'.

כל שיש לו קרניים יש לו טלפים, שפרסותיו סדוקות, שאין קרניים אלא לבהמה וחיה טהורה. ויש שיש לו טלפים ואין לו קרניים, כגון חזיר.

כל הטעון ברכה לאחריו טעון ברכה לפניו. ויש שטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו. א. י"א שבא לרבות ירק, שמברך לפניו ואינו מברך לאחריו. ב. לרבי יצחק שמברך לאחריו על ירק, בא לרבות מים, שאין מברכין לאחריו. ג. לרב פפא שמברך על מים לאחריו, לרבות מצוות, שמברכין לפנייהם ולא לאחריהם. ד. לבני מערבא שמברכין כשחולצין התפילין לשמור חוקיו, בא לרבות מיני ריח, שמברכים לפנייהם ולא לאחריהם, לפי שהנאה מועטת היא.

שבת קודש פרשת וישלח - ט"ז כסלו תש"פ

דף נ"ב ע"א

תינוקת שהביאה שתי שערות - או חולצת או מתיבמת, וחייבת בכל מצות האמורות בתורה. ולרבי יוסי האשה חולצת אפילו כשהיא קטנה, שאיש כתוב בפרשה, אבל אשה בין גדולה ובין קטנה. ולחכמים דין האשה כאיש.

וכן תינוק שהביא שתי שערות - חייב בכל מצות האמורות בתורה.

וראוי להיות בן סורר ומוצהר משיביא שתי שערות - עד שיקיף זקן התחתון ולא העליון, אלא שדברו חכמים בלשון נקיה.

תנאים נחלקו אם תינוקת שהביאה שתי שערות יכולה למאן: א. לת"ק - אינה יכולה למאן, ואפילו אם לא נבעלה בגדלותה. ב. לרבי יהודה - יכולה למאן עד שירבה השחור. ולא שירבה השחור ממש, אלא כדי שיהיו שתי שערות שוכבות ונראות כמי שירבה השחור על הלבן. וי"א שתי שערות המקיפות משפה לשפה. ומודה רבי יהודה שאם נבעלה לאחר שהביאה שתי שערות שוב אינה יכולה למאן, שביאה זו עושה בה קידושין גמורים. ג. לרבי ישמעאל יכולה למאן אפילו אם נבעלה בגדלותה, ואפילו אם בנה מורכב על גבי כתיפה, שכל הבוועל על דעת קידושין הראשונים הוא בוועל ולא נתכוין לקדשה. ד. לרבי יוסי (להלן ע"ב) הבת ממאנת עד שתקיף העטרה. ה. לבן שלקות עד שתכלכל. (שיהא רצוף ומלוכש בשיער).

מעשה שרצו להתיר בתו של רבי ישמעאל שרצתה למאן כשבנה מורכב לה על כתפה ע"פ שיטת אביה, אבל נמנו וגמרו שאינה ממאנת עד שתביא שתי שערות (כת"ק). ורבי אבהו בשם ר' אלעזר פסק הלכה כרבי יהודה, שאם לא נבעלה ממאנת בגדלותה, ואם נבעלה אינה ממאנת.

רבי ישמעאל דרש ממה שנאמר בסוטה 'והיא לא נתפשה' אסורה, הא נתפשה באונס מותרת. ויש לך אחרת שאע"פ שלא נתפשה מותרת, ואיזו זו שקדושיה קדושי טעות, שאע"פ שבנה מורכב על כתפה ממאנת והולכת לה. (וכן קטנה שקדושה אמה ואחיה).

שתי שערות שאמרו שהוא סימן לגדלות - לרבי חלבו בשם רב הונא צריך שיהא בעיקרן גומות. ולרב מלכיו בשם רב אדא בר אבהו אם יש גומות, אף על פי שאין שערות הרי היא גדולה. ושתי שערות הן סימן אפילו כשהן בגומא אחת, שבגוף אפשר שיצמחו שתי שערות בגומא אחת. (משא"כ בשערות הראש - ראה להלן).

שני אמוראים נקראו בשם דומה 'רב מלכיא' ו'רב מלכיו'. ונחלקו אמוראים איזה מאמרים נאמרו ע"י כל אחד מהן:

לרב חנינא בריה דרב איקא - המאמרים העוסקים בענין שפוד, שפחות, וגומות, נאמרו ע"י רב מלכיו, והעוסקים בענין בלורית, אפר מקלה, וגבינה, נאמרו ע"י רב מלכיא. לרב פפא - המאמרים שבאו לפרש משניות וברייתות נאמרו ע"י רב מלכיא, ושמועות בפני עצמן נאמרו ע"י רב מלכיו. והסימן הוא 'מתניתא מלכתא'.

החילוק בין רב חנינא לרב פפא: במימרא של שפחות, שלרב חנינא נאמרה ע"י רב מלכיו, ולרב פפא ע"י רב מלכיא. (וכן נפ"מ במימרא של אפר מקלה, שלרב חנינא נאמרה ע"י רב מלכיא, ולרב פפא ע"י רב מלכיו).

איוב בסערה חירף: אמר לפניו רבש"ע שמה רוח סערה עברה לפניך ונתחלפה לך בין איוב לאיוב. **בסערה השיבוהו:** א"ל שוטה שבעולם, הרבה נימין בראתי בראשו של אדם, ולכל נימא ונימא בראתי לו גומא בפני עצמה, שלא יהיו שתי יונקות מגומא אחת, שאלמלא שתי יונקות מגומא אחת מכחיש מאור עיניו של אדם, גומא בגומא לא נתחלף לי איוב באיוב נתחלף לי.

דף נ"ב ע"ב

לשמואל שתי שערות שאמרו שהוא סימן לגדלות - אפילו אחת על הכף ואחת על הכיצים. וכן שנינו שלדברי ר"ש בן יהודה איש כפר עכו בשם ר"ש, שתי שערות שאמרו לענין נערה אפילו אחת בגבה ואחת בכריסה, או אחת ע"ג קשרי אצבעותיה של יד, ואחת ע"ג קשרי אצבעותיה של רגל. ולחכמים עד שיהו שתי שערות במקום אחד.

תנאים נחלקו בשיעור שתי השערות האמורות בפרה אדומה, ובנגעים, והאמורות בכל מקום לענין סימני גדלות: א. לרבי ישמעאל שיעורן כדי לכוף ראשן לעיקרן. ב. לרבי אלעזר כדי לאחוז מעט בציפורן. ג. לר' עקיבא כדי שיהו ניטלות בזוג. והלכה כדברי כולן להחמיר, משנקרצות בצפורן לא ממאנת שמה גדולה היא, ולענין חליצה אינה חולצת עד שיהיה לה שיעור הגדול שבכולן.

הרואה כתם - הרי היא מקולקלת, שאינה יודעת פתח נדותה לידע מתי יתחילו י"א יום שבין נדה לנדה.

הרואה כתם - לרבי מאיר חוששת משום זוב, שאם עברו עליה שלשה ימי זיבה משלכשה חלוק זה, ומצאה עליו כתם גדול שיעור שלשה גריסין ועוד, או מסתפקין שמה כל יום ראתה גריס אחד, ואפילו אם נמצאו במקום אחד. אבל אם נמצא פחות מג' גריסין במקום אחד, אינה חוששת, שאנו תולין שבא בשני ימים. [וביותר משלש גריסין ועוד, או תולין שבא כגריס ועוד בכל יום, ואין אומרים שבשני ימים ראתה כגריס, וביום השלישי בא חצי גריס, וחצי השני בא ממאכולת שהגיע מזוהמת הדם, שמאחר שאפשר לחלק בגריס ועוד לכל יום, אין תולין במאכולת].

לרבי חנינא בן אנטיגנוס אין בכתמים משום זוב, ופעמים שהכתמים מביאין לידי זיבה - כיצד? לבשה שלש חלוקות הבדוקות לה בשלשה ימי זיבה, חלוק אחד ליום, ומצאה עליהם כתם, או שראתה שני ימים דם מגופה, וביום השלישי לבשה חלוק הבדוק לה ומצאה עליו כתם, הן הן הכתמים המביאין לידי זיבה. אבל קרבנה אינו נאכל, שמה כתם השלישי לא בא מגופה. אבל אם ראתה שלשה כתמים בשלש ימים על חלוק אחד, אע"פ שהיו בשלשה מקומות, אינה חוששת משום זוב.

יום ראשון פרשת וישב - י"ח כסלו תש"פ

דף נ"ג ע"א

הרואה כתם על חלוק שלבשה שלשה ימים רצופים - אם יש בו כדי לחלק שלשה גריסין שהן כגריס ועוד, חוששת משום זוב של שלשה ימים. (כדעת רבי מאיר לעיל נב:).

ראתה כשיעור שתי גריסין - לת"ק אינה חוששת. ולר' יהודה בן אגרא משום רבי יוסי חוששת, שמה ראתה אותן בשני בין השמשות, או אחת היום ואחת בין השמשות של מחר, וראיית בין השמשות עולה לשני ימים, שמקצתה מן היום ומקצתה מן הלילה, ויש כאן שלשה רצופין.

ונחלקו למסקנת הגמרא כשבדקה עצמה בבין השמשות ולא בדקה את חלוקה, והיה ידה בעיניה במשך כל זמן בין השמשות של רבי יהודה (שהכסיף העליון ולא התחתון, והוא כשיעור חצי מיל), ולא היה לה דם. ובבין השמשות של רבי יוסי (שהוא שיעור כהרף עין, מיד לאחר בין השמשות של רבי יהודה), לא בדקה.

וטעמו של תנא קמא שאינה חוששת: שסובר כרבי יהודה, וידוע שלא בא לה דם בין השמשות.

טעמו של ר"י בן אגרא בשם רבי יוסי: שרבי יוסי לשיטתו שבין השמשות הוא כשיעור הרף עין לאחר גמר בין השמשות של רבי יהודה, ושמה בזמן זה היה לה דם, וחשוב שתי ראיות.

ו"א בשיטת רבי יהודה בן אגרא שאינה חוששת גם לרבי יוסי - שסובר שזמן 'כהרף עין' של רבי יוסי מובלע בתוך זמנו של רבי יהודה, ואינו לאחריו, ולפיכך אם בדקה כל זמן בין השמשות של רבי יהודה, נמצא שבדקה גם בזמן בין השמשות של רבי יוסי, ואינה חוששת.

אבל אם האשה לא בדקה כלל, לא בבין השמשות של רבי יהודה ולא בבין השמשות של רבי יוסי, לדברי הכל חוששין גם בשתי גריסין שמה בא בבין השמשות ויש כאן שלש ראיות. ואם האשה בדקה (וידה על עיניה) גם בבין השמשות של רבי יהודה וגם בבין השמשות של רבי יוסי - לדברי הכל אין חוששין, שהרי בדקה ולא היה לה דם בכל משך הזמן של בין השמשות.

דף נ"ג ע"ב

הרואה כתם - לרבי מטמאה למפרע את עצמה ואת הקדשים שנגעה בהן עד

שעת כיבוס. ולר"ש בן אלעזר אינה מטמאה למפרע עד שעת כיבוס לא את עצמה ולא קדשים, שלא היא כתמה חמור מראייתה לשום דבר, שבראייתה אינה טמאה למפרע אלא מעת לעת.

ראתה כתם ואחר כך ראתה דם - לשיטת רבי תולה כתמה בראייתה מעת לעת, שאם ראתה את הדם בתוך מעת לעת של מציאת הכתם, או תולים שכתם זה מדם נדות הוא, וטהורה מלטמא עד שעת הכיבוס, אלא משעת מציאת הכתם ולהבא. ולשיטת ר"ש בן אלעזר דוקא אם ראתה בו ביום שמצאה בו הכתם היא תולה בו, אבל אם ראתה דם לאחר שקיעת החמה, אינה תולה בו את הכתם שראתה ביום, אע"פ שהוא מעת לעת.

לרבינא נראין לרבי דברי עצמו יותר מדברי ר"ש בן אלעזר, שהוא מתקנה ומיקל עליה, ור"ש בן אלעזר מחמיר עליה, ומכיון שכתמים הוא מדרבנן יש להקל עליה. ולרב נחמן נראין לרבי דברי ר"ש בן אלעזר יותר מדברי עצמו, שר"ש בן אלעזר מיקל לענין זיבה, שאם לא ראתה בו ביום, אין תולין כתמה בראייתה, ומונים ימי נדות מיום ראייתה, ואין ימי זיבה מתחילין עד יום שמיני לראייתה. ורבי מעות הלכותיה לידי זיבה, שלדבריו מונים ימי נדות מיום מציאת כתמה, ומיום שמיני לכתמה מתחילין ימי זוב.

לדברי ריש לקיש לא אמר רבי שתולין כתמה בראייתה כשראתה מעת לעת, אלא אם בדקה בין השמשות של שביעי לכתמה להפסיק בטהרה, אבל אם לא הפרישה בטהרה גילתה דעתה שמיום ראייתה התחילה למנות, והיא גרמה לעצמה להבדיל כתמה מראייתה, ולפיכך כתמה מטמא למפרע מיום לבישה. ולרבי יוחנן אפילו אם לא בדקה למנין כתמה יכולה לתלות בראייתה, שאין זה תלוי בגילוי דעתה.

כתמים צריכין הפסק טהרה - שקודם שהולכת לטבול ביום השביעי לערב, צריכה לבדוק בין השמשות להפסיק בטהרה.

אשה הרואה יום י"א מימי זיבתה בבין השמשות - הרי זה ספק אם היה לילה ודם זה הוא תחילת נדה, או שהיה יום והוא מסוף זיבה. ולפיכך תשב שבעה על דם זה (ולא יום כנגד יום) שמה תחילת נדה הוא, ואם ראתה לסוף שבעה יום אחד, נחמיר עליה לומר שראיה ראשונה היתה סוף זיבה, ועתה היא תחלת נדה ותשב שבעה (ולא יום כנגד יום), ואם תראה שלשה ימים רצופים, נחמיר עליה לומר שראייה ראשונה תחלת נדה היתה, ועתה זבה גדולה היא וצריכה שבעה נקיים, ולא תשב ארבעה והן כנדה. וכן לעולם היא מקולקלת.

וכן אם ראתה בשביעי לנדתה בבין השמשות - הרי זה ספק אם היה ביום והוא סוף נדה, או שהיה בלילה והוא תחילת זיבה.

ראתה בין השמשות של יום ארבעים לזכר, או של יום שמונים לנקבה - הרי זה ספק דם טמא ספק דם טהור, ואם תראה ליום שמיני, היא ספק נדה ספק שומרת יום כנגד יום, וכן לעולם.

יום שני פרשת וישב - י"ח כסלו תש"פ

דף נ"ד ע"א

אשה שכל ימיה היא רואה דם יום אחד, ויום אחד אינה רואה, וכל ראיותיה הן ביום - מותר לה לשמש בכל מחזור י"ח ימים של ימי נדות וזיבות באלו הימים: כליל שמיני וביום שמיני לראייתה, וכליל תשיעי, ובעוד ארבעה לילות מתוך י"ח הימים. שבראייתה ביום ראשון הרי היא נדה שבעת ימים, וביום שביעי לערב טובלת ומותרת כליל שמיני וביומו וכליל תשיעי, ביום תשיעי שהיא רואה יום אחד, תהא שומרת יום עשירי ותשמש בלילה שאחריו, ותראה ב"א ותשמור י"ב ותשמש בלילה הרי שנים, ותראה ב"ג ותשמור י"ד ותשמש בלילה הרי שלשה, ותראה ט"ו ותשמור ט"ז ותשמש לערב הרי ד', וב"ז תראה ותשמור י"ח, הרי כלו י"ח ולא שמש אלא ד' לילות, לבד שמיני ולילו. (וליל י"ט בכלל מחזור הבא).

ואם היה דרכה לראות בלילות - אינה משמשת אלא כליל שמיני ויומו בלבד, אבל לא בלילה שלאחריו (ליל תשיעי) שהרי תראה בו ותהא טמאה, וצריכה לשמור עשירי, ובלילה לא תטבול שהרי רואה, וכן עד סוף י"ח. וב"ט תהא תחלת נדה ותחזור למנינה ותשמש בשמיני, וכן לעולם.

אשה שדרכה כל ימיה לראות דם שני ימים, ולא לראות שני ימים (והיא רואה את ראיותיה בלילה. וכן כל המנויים להלן) - משמשת שמיני ושנים עשר וששה עשר ועשרים, שעד יום שביעי היא נדה, וטובלת לערב, ומשמשת ליל שמיני ויומו. ולערב שהוא ליל תשיעי תראה וכן כליל עשירי, ותשמור יום י"א לאלו שני ימים כדין זבה קטנה, וטובלת לערב ומשמשת י"ב שלם, ותראה י"ג וי"ד ותהא שומרת ט"ו ותשמש ט"ז, ותראה י"ז וי"ח, ותשמור י"ט.

ואע"פ שיום י"ח הוא י"א לזיבתה, והלכה כבית הלל שיום י"א א"צ שימור יום כנגדו ב"ב - צריכה לשמור יום י"ט. והטעם: לרב ששת משום שמדרבנן אסור לעשות כן וצריכה שימור. ולרב אשי אין איסור אפילו מדרבנן, ואינו אלא גרגרן, אלא שצריכה שימור ביום י"ב כנגד הראיה שראתה ביום י"ז שהוא עשירי לזיבתה. וביום עשרים היא משמשת, וביום כ"א הוא תחילת נדתה וחוזרת למנינה.

אשה שדרכה לראות שלשה ימים ושלא לראות שלשה ימים - משמשת שני ימים ב"א ו"ב, ששבעת ימים נדה היא, ובשמיני ותשיעי שהיא רואה בהן היא זבה קטנה, וצריכה שימור ביום עשירי. ומשמשת ב"א ו"ב, וכשהיא רואה י"ג ו"ד ו"ט נעשית זבה גדולה, וצריכה לספור שבעה נקיים, והיא לא תראה שבעה נקיים לעולם.

היה דרכה לראות ארבעה ימים ולא לראות ארבעה ימים - משמשת ביום שמיני, ושוב אינה משמשת לעולם, שמכיון שתראה מתשיעי ארבעה ימים נעשית זבה גדולה, וצריכה שבעה נקיים, ואין לה לעולם. ואם היה דרכה לראות חמשה ימים ולא לראות חמשה ימים - משמשת שלשה ימים, מיום שמיני עד עשירי, ושוב אינה משמשת לעולם מטעם הנזכר. היה דרכה לראות ששה ימים ולא לראות ששה ימים - משמשת חמשה ימים, מיום שמיני ועד י"ב, ושוב אינה משמשת לעולם מטעם שנתבאר.

היה דרכה לראות שבעה ימים ולא לראות שבעה - משמשת רביע ימיה מתוך כ"ח ימים, שבשבעה ימים ראשונים טמאה נדה, לאחר מכן משמשת שבעה ימים שאינה רואה בהן, לאחר מכן טמאה שבעה והיא זבה, ולאחר מכן תספור שבעה נקיים לזיבתה, ושוב היא חוזרת לתחילת נדתה, נמצא משמשת שבעה ימים מתוך כל כ"ח שהוא רביע ימיה.

היה דרכה לראות שמונה ולא לראות שמונה - משמשת חמשה עשר יום מתוך ארבעים ושמונה. כיצד?

בשמונה ימים הראשונים שהיא רואה - שבעה מהן היא טמאה נדה, וביום השמיני היא זבה קטנה. שמונה ימים שניים שאינה רואה - ביום תשיעי שומרת יום כנגד יום שמיני, ומיום עשירי משמשת שבעה ימים. שמונה ימים שלישיים שהיא רואה - יום י"ז וי"ח הן ימי זוב, וששה שלאחריהן הן תחילת נדות. שמונה ימים רביעיים שאינה רואה - יום הראשון שהוא כ"ה לראיה ראשונה הוא שביעי של ימי נדה, ולאחר מכן משמשת שבעה ימים. שמונה ימים חמישיים שהיא רואה - ד' ימים ראשונים שהן מ"ג עד ל"ו הן בימי זיבה, והרי היא זבה גדולה וצריכה ספירת שבעה נקיים. שמונה ימים השישיים שאינה רואה - שבעה עולין לספירת שבעה נקיים לזיבתה, ובשמיני משמשת. נמצא משמשת ט"ו יום מתוך מ"ח, וביום מ"ט כשתראה תהא תחלת נדה ותחזור למנין שאמרנו.

וממה שהיא משמשת ביום מ"ח, למדנו שימי נדתה שאין רואה בהן עולין לספירת זיבתה - שהרי השמונה החמישיים שנעשית בהן זבה אין מהן אלא ד' ימי זיבה, וד' האחרונים מימי נדה הן, ואע"פ שאין כאן תחילת נדה כל זמן שלא ספרה שבעה נקיים וטהרה מזובה, מ"ד ד' האחרונים ראויין לנדות, ואילו היה הדין שימי נדות שאין רואה בהן אין עולין לספירת זיבתה, לא יעלו שלשה ימים הראשונים של השמונה השישיים לימי הספירה, שהן השלמת ימי נדה, ואם כן לא נשאר עוד יום מ"ח רק חמשה ימים לספירה, וכשתראה יום מ"ט סותרת, וכן כל שמונה ימים השישיים, ועד שיגיע יום ס"ג לא ישלימו ימי ספירתה.

דף נ"ד ע"ב

אשה שילדה כשהיא בזוב, ובסקה לראות מיד לאחר הלידה - עולין לה ימי לידה שאינה רואה בהן לספירת זיבתה.

אשה שראתה שני ימים בימי זיבה, וביום השלישי הפילה ואינה יודעת מה הפילה - יש כאן ספק זיבה וספק לידה, שאם ולד הוא ולא ראתה דם בפתיחת הקבר, הרי היא לידה ולא זיבה. ואם אינו ולד וראתה דם בפתיחת הקבר, יש כאן זיבה ואין כאן לידה. ואם ולד הוא וראתה דם בלידה, יש כאן לידה וזיבה. ואם נפתח קבר בלא דם ואינו ולד, אין כאן לא זול ולא זו.

ולפיכך מטילין עליה גם חומר לידה, לטמא שבועיים אפילו אם לא תראה בהן דם (שמא ילדה נקיבה). וגם חומר זיבה, שכל זמן שלא תפסוק שבעה נקיים לא תטהר. ומביאה קרבן ואינו נאכל, שמא אין כאן לא לידה ולא זיבה. וימי לידתה שאין רואה בהן, עולין לה לספירת זיבתה.

אשה שדרכה לראות תשעה ימים, ותשעה ימים לא לראות - משמשת שמונה ימים מתוך שמונה עשר. שבשבעה ימים ראשונים היא נדה, בשתיים שלאחריהם נעשית זבה קטנה, ושומרת יום עשירי כנגדן, ונשאר לה שמונה ימים לתשמיש. וכשתחזור ותראה ביום י"ט שוב חזרה לתחילת נדות, וכן לעולם לא תהא זבה (גדולה).

אשה שדרכה לראות עשרה ימים ולא לראות עשרה ימים - ימי שמושה כימי זיבתה, ששבעה מעשרה ימים שהיא רואה הן לנדות, ושלשה ימי זיבה, ושבעה מעשרה ימים שאינה רואה הן לספירה, ושלשה ימי תשמיש, נמצא שיש לה שלשה ימי תשמיש כנגד שלשה ימי זיבות.

וכן למאה, שאם דרכה לראות מאה ימים, ולא לראות מאה ימים, שבעה ממאה הראשונים הן ימי נדות, וצ"ג שנשארן הן ימי זיבה, וכמו כן שבעה ממאה השניים הן לספירת נקיים, וצ"ג שנשארן מותרת בתשמיש. וכן לאלף.

הדרן עלך בא סימן

פרק שביעי - דם הנדה

דם הנדה ובשר המת מטמאין לחין ויבשין. ולרבי יוסי בשר המת יבש שאינו יכול להשרות ולחזור לכמות שהיה, טהור.

הזוב, והניע, והרוק, והשרץ, והנבלה, והשכבת זרע - מטמאין לחין ולא יבשין. ואם יכולין להשרות בפושרין מעת לעת ולחזור לכמות שהן, מטמאין לחין ויבשין.

מנין שדם הנדה מטמא? שנאמר 'הדוה בנדתה', מדוה כמותה, מה היא מטמאה אף מדוה מטמאה. ומטמא גם כשהוא יבש, שנאמר 'יהיה' בהיותו יבש. בין שהיה לח נעשה יבש, ובין שהיה יבש מעיקרו, ש'יהיה' ריבוי הוא. ולפיכך המפלת כמין קליפה, כמין עפר, כמין שיערה, כמין יבחושין אדומים, תטיל למים - אם נמוחו, טמא.

הנדה עושה משכב ומושב לטמא אדם ובגדים, אבל דמה אינו עושה משכב ומושב לטמא אדם ובגדים - שנאמר 'אשר היא יושבת עליו', היא ולא דמה. אבן מנוגעת אינו עושה משכב ומושב לטמא אדם ובגדים - שנאמר 'הזב', ולא אבן מנוגעת.

משא נדה חמור לטמא אבן מסמא - והיא אבן גדולה המושמה על הכלים ונדה נשאת עליה, שמטמאה בגדים שתחת האבן. אבל משא דמה אינו מטמא באבן מסמא, שנאמר 'והנושא אותם', אותם ולא דמה.

יום שלישי פרשת וישב - י"ט כסלו תש"פ

דף נ"ה ע"א

מנין לבשר המת שמטמא גם כשהוא יבש? לריש לקיש שנאמר 'לכל טומאתו', לכל טומאות הפורשות ממנו, בין לח בין יבש. ולרבי יוחנן שנאמר 'או בעצם אדם או בקבר', אדם דינו כעצם, מה עצם יבש אף אדם יבש.

ואם הוא יבש יותר מדאי עד שהוא נפרך - לרבי יוחנן אינו מטמא, שאינו דומה לעצם, ולריש לקיש מטמא. ואם נתפורר ונעשה כעפר, לדברי הכל טהור.

כל שבמת מטמא, חוץ מן השיניים והשער והצפורן - שאינו מטמא אלא מה שדומה לעצם שנברא עמו ואין גזעו מחליף, יצאו השיניים שלא נבראו עמו, יצאו שער וצפורן שאף על פי שנבראו עמו גזעו מחליף. ובשעת חבורן הכל טמא.

'הגלודה' - והיא בהמה שנקלף עורה מפני טורח מלאכה או מחמת שחין - לרבי מאיר אינה טריפה, ולחכמים היא טריפה. והטעם: ללשון ראשון - לרבי מאיר אינה טריפה שהעור שלה חוזר, ולחכמים עד שהעור חוזר וגדל שולט בה אויר והיא מתה. ללשון שני - לחכמים היא טריפה שאין העור חוזר, ולרבי מאיר אע"פ שאינו חוזר בשרה מתקשה ונעשה כעור.

עור האדם - מטמא כבשרו. ללשון ראשון אינו מטמא מן התורה, שגזעו מחליף ואינו דומה לעצם, וחכמים גזרו עליו טומאה שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחין לחמור. ללשון שני טמא מן התורה, שאין גזעו מחליף. ואם עיבדו או הילך בו כדי עבודה, מן התורה הוא טהור, לפי שבטלן מתורת בשר, וחכמים גזרו עליו טומאה שמא יעשה אדם עור אביו ואמו שטיחין.

בשר המת מטמא - אע"פ שגזעו מחליף, לפי שמקומו נעשה צלקת, כלומר שנראה בו חריץ או גומא ואין כולו חוזר.

דף נ"ה ע"ב

הזוב מטמא במגע ובמשא לטמא אדם ולטמא בגדים - למסקנא עיקר הדין שהוא מטמא למד מ'זובו טמא הוא', לימד על הזוב שהוא טמא. ולאחר מכן למדים שטמא במגע ומשא אדם ובגדים מ'הזוב את זובו לזכר ולנקבה', מקיש זובו לו, מה הוא לא חלקת בין מגעו למשאו לטמא אדם ולטמא בגדים, אף זובו כן.

זב בשתי ראיות הראשונות אינו מטמא באונס - מראיה שלישית ואילך הוקש לנקיבה ומטמא באונס, שנאמר 'הזב את זובו ולנקבה', זוב אחד, זובו שנים, ובשלישי הוקש לנקיבה.

רוק של זב מטמא - שנאמר 'וכי ירוק'. וכן כיחו וניעו ומי האף, שנאמר 'וכי ירוק'. ואם לא נגע בטהור אינו מטמא, שנאמר 'בטהור' עד שיגע בטהור. ומטמאין גם במשא, שנאמר 'בטהור', שאם רק במה שביד הטהור טמאהו, לפי שהוא נושא את הרוק. ומטמאין אדם ובגדים בין במגע בין במשא, שנאמר 'בטהור', טהרה שטהרתי לך במקום אחר טמאתי לך כאן, ואיזה זה מה מגע נבלה, שטהרתי לך בגדים שעליו וטמאתים לך כאן במגע הרוק.

מי האף של זב - לרב אינן מטמאין אלא אם נגררין דרך הפה, לפי שאי אפשר למי האף בלא צחצוחי הרוק. ולר' יוחנן מטמאין אפילו אם נגררין דרך החוטם, שמעיין הוא והתורה ריבתה אותו.

הכוחל עיניו מעובד כוכבים - לרב יכול להתעוור, אם יתן לתוכו סם. אבל אין חשש שימות, שיכול לגרור את הארס ולהוציאו דרך הפה. וללוי יש חשש שימות ע"י הארס.

דמעת עינו, דם מכתו, וחלב האשה - מטמאין ברביעית אוכלין ומשקין כשאר משקין טמאים. שכל אלו קרויים משקה, בדמעות נאמר 'ותשקמו בדמעות שלישי', ועל דם מכתו נאמר 'ודם חללים ישתה', ואין חילוק בין הרגו כולו להרגו במקצת, ועל חלב אשה נאמר 'ותפתח את נאד החלב ותשקהו'. אבל אין דמעת עינו מטמא טומאה חמורה (אדם ובגדים) גם לשיטת רב שיכול לגוררן דרך הפה, כי רק את הארס שבו יכול לגרר ולהוציא דרך הפה, ולא את הדמעות עצמן.

זובו, רוקו (ובכלל זה כיחו וניעו ומי האף), ומימי רגליו - מטמאין טומאה חמורה אדם ובגדים, לפי שמעינות הן. שנאמר 'זובו טמא וזאת', לרבות מימי רגליו. (והמקור לטומאת זובו ורוקו - כבר נתבאר למעלה).

יום רביעי פרשת וישב - כ' כסלו תש"פ

דף נ"ז ע"א

דם היוצא מפי האמה של זב - טהור, שנאמר 'זובו טמא הוא', הוא טמא ולא דם היוצא מפי האמה. ומימי רגליו טמאין, שנאמר 'וזאת' לרבות מימי רגליו. ואין דורשין להיפר, שצריך להיות דומה לרוק שהוא מתעגל ויוצא וחוזר ונבלע, יצא דם שאינו מתעגל ויוצא, יצא חלב שבאשה (שאינו מטמא טומאה חמורה רק טומאת משקין - לעיל נה): שאע"פ שמתעגל ויוצא אינו חוזר ונבלע.

שרץ כשהוא לח - מטמא בין אם כולו שלם, ובין כשאינו שלם. כשהוא יבש, אם כולו שלם, ששלדו קיימת, מטמא, ואם לאו אינו מטמא. שנאמר 'בהם' ומשמע בכולן, ונאמר 'מהם' ומשמע גם במקצתו, הא כיצד? כאן בלח כאן ביבש.

וכן שרץ שנשרף, אם שלדו קיימת טמא, ואם לאו טהור. שנאמר 'בהם' ומשמע בכולן, ונאמר 'מהם' ומשמע שגם במקצתו, הא כיצד? כאן בשרוף כאן בשאינו שרוף.

לפיכך אם נמצא מקצת שרץ שרוף על גבי הזיתים, וכן מטלית שהיא בלויה ונרקבת, טהורין, שכל הטמאות כשעת מציאתן.

אלו מטמאין לחין ולא יבשין: זוב, שנאמר 'רר בשרו', כעין ריר שהוא לח. כיחו וניעו ורוקו, שנאמר 'כי ירוק הזב' כעין רוק. 'שרץ', שנאמר 'במותם' כעין מיתה. שכבת זרע, הראויה להזרוע. נבלה, שנאמר 'כי ימות' כעין מיתה. הזוב, והניע, והרוק, והשרץ, והנבלה, והשכבת זרע, שהן יבשין - אם יכולין להשרות בפורשין מעת לעת ולחזור לכמות שהן, מטמאין. ליהודה בן נקוסא די שיהיו בתחילתן פורשין, אע"פ שבסוף אינן פורשים. ולרשב"ג צריך שיהיו פורשין מעת לעת.

בשר המת שהוא יבש, ואינו יכול להשרות ולחזור לכמות שהיה - לרבי יוסי טהור מלטמא בכזית, אבל מטמא טומאת רקב, שמלא תרווד ממנו מטמא במגע ומשא ואהל.

השרץ שנמצא במבוי - מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את המבוי הזה ולא היה בו שרץ, או עד שעת כיבוד. וכן כתם שנמצא בחלוק, מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את החלוק הזה ולא היה בו כתם, או עד שעת הכבוס.

לת"ק מטמא למפרע עד שעת כיבוס או כיבוד בין לח בין יבש. ולרבי שמעון שרץ היבש מטמא למפרע עד שעת כיבוד, והלח אינו מטמא למפרע אלא עד שעה שנוכל לומר שאם היה באותו יום עדיין הוא יכול להיות עכשיו לח, אבל עד שעת הכיבוד לזמן מרובה לא, שאם מאותה שעה היא כבר היה מתיבש. (אבל הכתם מטמא למפרע עד שעת כיבוס גם כשהוא לח, שמא יבש היה ונפל עליו מים. ובשרץ לא יתכן לומר כן, שאם היה יבש ונפל עליו מים היה מתפורר. להלן ע"ב).

דף נ"ז ע"ב

הטעם שאין השרץ מטמא במבוי למפרע רק עד שעת כיבוד - למסקנת הגמרא, הוא משום שחזקת בני ישראל שבדקין מבואותיהם בשעת כיבודיהם, ולפיכך אם ידוע שכיבד ולא בדק, מטמא גם קודם הכיבוד. ושרץ שנמצא בגומא, חזקתו בדוק עד שעת כיבוד, לפי שהבודק בודק גם בגומא. וכן הכתם שאינו מטמא למפרע רק עד שעת כיבוס הוא משום שחזקת בנות ישראל בודקות חלוקיהן בשעת כבוסיהן. ולפיכך אם ידוע שלא בדקו בשעת כיבוס, הפסידו למפרע גם קודם כיבוס. וכתם שנמצא בצדי הבגד שיש שם קמטים ותפירות, גם חזקתו בדוק עד שעת כיבוס, שהבודק בודק גם את הקמטים.

לרב אחא גם אם ידוע שלא בדק בשעת כיבוס, יכול לברר אם כתם זה היה קודם הכיבוס או לא - שיחזור ויכבסנו, ואם נדחה מראיתו, בידוע שלאחר כבוס הוא, ואם לאו בידוע שלפני הכבוס הוא. ולרבי יכול לבדוק על הכתם עצמו אם היה קודם כיבוס או לאחר כיבוס, שהכתם לאחר כיבוס מקדיר, שנכנס בבגד, והכתם שהגיע לאחר הכיבוס מגליד, שגלדו עבה.

כל הכתמין הבאין מרקם - לתנא קמא טהורים, שהן עובדי כוכבים ודמן טהור. רבי יהודה מטמא, מפני שהם גרים ודמן טמא, והן טועין ואינן מצניעין את כתמיהן.

כתמים הבאין מבין העובדי כוכבים - טהורין, שדמן טהור.

כתמים הבאין מבין ישראל ומבין הכותים - טמאים, שהכותים גרי אמת הן. כתמים הנמצאין בערי ישראל במקום גלוי - טהורים, שלא נחשדו על כתמיהן והן מצניעין אותן. והנמצאים בערי הכותים - רבי מאיר מטמא, שנחשדו על כתמיהן. וחכמים מטהרים, מפני שלא נחשדו על כתמיהן.

כתמים הבאים מתרמוד - לפי סתם משנתינו טהורים, שגויים הם, ולשיטתו מקבלין גרים מתרמוד. וי"א שאין מקבלים גרים מתרמוד, לפי שנתערבו בעשרת השבטים, והם ממזרים, שגוי ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר. ולדבריהם, כתמים שלהם טמאים.

להלכה נחלקו אמוראים בשיטת רבי יוחנן - י"א שהלכה כסתם משנה, וגויים הם. וי"א שהלכה אין מקבלין מהם גרים.

הכתמים הנמצאים במקום ישראל בכל מקום - טהורים, חוץ מן הנמצאים בחדרים, שמכיון שהצניעום מסתמא דם נדה היא, וכן בסביבות בית הטמאות, והוא חדר שהנשים משתמשות בו בימי נדותן.

יום חמישי פרשת וישב - כ"א כסלו תש"פ

דף נ"ז ע"א

בית הטמאות של כותים מטמאין באהל - מפני שהם קוברין שם את הנפלים. ולר' יהודה לא היו קוברין את הנפלים, אלא משליכין וחיה גוררתו. שדרשו מה שנאמר (במוכר קברי אבותיו) 'לא תסיג גבול רעך אשר גבלו ראשונים בנחלתך', שכל שיש לו נחלה יש לו גבול, כל שאין לו נחלה אין לו גבול.

הכותים נאמנים לומר קברנו בבית הטמאות את הנפלים או לא קברנו - באופן שכהן כותי עומד שם, ותרומתו בידו והוא אוכל ממנה. וכן נאמנים על הבהמה לומר אם ביכרה או לא ביכרה - כשהכותי עצמו גוזז ועובד בה. אבל אם לא כן אין נאמנין, שאינם דורשין 'לפני עור לא תתן מכשול' על המחטיא את הבורר.

ונאמנים על ציון קברות - כלומר שסומכין על מה שהם מציינים, ועושים טהרות במקום שלא ציינו. ואע"פ שהציון הוא מדרבנן, כיון שזכר בפסוק, שנאמר 'וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון', הן נזהרין בדבר.

ואין כותים נאמנין על הסככות ועל הפרעות ועל בית הפרס - שספק הם ואין מטמאין אלא מדרבנן, והכותים אין מטמאין אותם.

אלו הן סככות - אילן המיסך על הארץ, והוא סמוך לדרך בית הקברות, ופעמים מזדמנים שם בבין השמשות וקוברין את המת, ואם הענפים מובדלים שאין האהל שלם וידוע, ודאי שיש קבר תחת האהלות, ואין ידוע איזה הוא. וכשהכותי מעיד על אחד זה טהור, אינו נאמן, שאינו חש על הספק ותולה את הטומאה באהל שני מספק.

ואלו הן פרעות - אבנים גדולות היוצאות מן הגדר, וקברו תחת אחת מהן, ואין יודעין תחת איזה מהן, והעיד כותי על מקצתן שהן טהורות, אינו נאמן, שאינו חושש לספק ותולה הספק באחרות.

בית הפרס - הוא שדה שנחרש בה קבר, והעמידו חכמים בית ארבעת סאין על סביבות הקבר, והן מאה על מאה אמה, בספק טומאה, שדיקדקה המחרישה את העצמות ומגלגלתן. ולרבי יוסי בית חמש סאין. (וכן שדה שאבד בה קבר נקרא בית הפרס. רש"י).

מנפח אדם בית הפרס והולך - שאין שם בשר אלא עצמות, ועצם כשעורה לא מטמא אלא במגע ובמשא, לפיכך מנפח כדי שלא יגעו רגליו בו והולך. ובית הפרס שנידש ברגלי אדם טהור, שהרגלים נושאים את העצמות ושחקום.

ולא אמרו שהכותי אינו נאמן בכל אלו אלא כשאינו מהלך על פני כולה, שמשייך רוח אחת - ולפיכך אפילו במקום שעבר אינו נאמן, שהוא אינו חושש לספק. אבל אם הוא מהלך על פני כולה, נאמן, שאם לא היה ידוע שניטלה משם הטומאה לא היה מכניס את עצמו בוודאי טומאה. ואין חוששין לרצועה שיוצאת מן השדה לומר שבה הוא תולה את הטומאה, אלא מכיון שעבר על ארבע רוחותיה נאמן.

זה הכלל דבר שהכותים חשודים בו, אין נאמנין עליו - לרבות תחומין, שאין נאמנין לומר עד כאן תחום שבת, שתחומין דרבנן. וכן על יין נסך, שאין הכותי מקפיד על מגע עובד כוכבים.

הדרן עלך דם הנדה

דף נ"ז ע"ב

פרק שמיני - הרואה כתם

הרואה כתם על בשרה - כנגד בית התורפה מטמאה, שיש לומר שנפל שם דם מאותו מקום. ושלא כנגד בית התורפה, טהורה. ראתה כתם על עקבה

ועל ראש גודל של רגלה - טמאה. על שוקה ועל פרסותיה - מבפנים (בין שני שוקיים כל גובהן מן הארץ) טמאה, ומבחוץ (מכאן ומכאן) טהורה. היה על הצדדין, מכאן ומכאן (אחורי השוק כל גובהן כנגד העקב, ולפניו כל גובהן כנגד הרגל), טהורה.

ראתה כתם על חלוקה - מן החגור ולמטה טמאה, מן החגור ולמעלה טהורה. ראתה על בית יד של חלוקה, אם מגיע כנגד בית התורפה טמאה, ואם לאו טהורה. היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה, כל מקום שנמצא בו כתם טמאה, שפעמים ראש החלוקה נהפך כלפי פניה שלמטה. וכן אם ראתה ב'פוליוס' (מעפורת שמתכסה בו).

בדקה קרקע עולם (שהיה נקי מדם), וישבה עליה, ומצאה דם עליה - לדברי שמואל טהורה. וטעמו: א. שנאמר 'בבשרה', שאינה טמאה עד שתרגיש בבשרה. ולפי זה מודה שמואל שהיא טמאה מדרבנן, שמא הרגישה ולא אדעתה. ואין חילוק אם מצאתו על הקרקע או מצאתו על הבגד. ב. לרב אשי (נח). סובר שמואל כרבי נחמיה שלא הזכירו חכמים גזירת כתם אלא על דבר המקבל טומאה, ולפי זה טהורה אפילו מדרבנן. וכשמצאתו על הבגד, טמאה.

האשה שהטילה מים וראתה דם - לרבי מאיר אם היתה עומדת טמאה, ואם היתה יושבת טהורה. לשמואל צריך לומר שהרגישה, שאם לא הרגישה בכל אופן טהורה (מן התורה), וכשישבה טהורה אע"פ שהרגישה, שאנו תולין שהרגשת מי רגלים היתה, והדם בא ממכה שיש לה במקום מי רגלים, שאין דרך דם נדה לצאת עם מי רגלים. אבל כשעמדה, תולין שמחמת הדוחק שהשתנה במעומד ולא יכלה לעצור, חזרו מי רגלים למקור, והביא משם דם נדות.

עד שהאשה בדקה בו, והניחתו תחת הכר, ונמצא עליו דם - אם היה עליו כתם עגול טהור, ואם משוך טמא. לשמואל צריך לומר שהרגישה, שאם לא הרגישה טהור בכל אופן (מן התורה), וכשהוא עגול אין זה דם בדקה שדרך קינוח להיות משוך, והרגשתה היה מחמת העד שציערתה, וכשהוא משוך טמא שבוודאי בא מגופה.

בעל ואשה שבדקו את עצמם לאחר תשמיש - אם נמצא דם על עד שלו, שניהם טמאין וחייבין בקרבן. נמצא על עד שלה, אם מיד לאחר תשמיש, טמאין וחייבין בקרבן. ואם נמצא לאחר זמן, טמאים מספק, ופטורין מן הקרבן. לשמואל כל זה כשהרגישה, ואע"פ כן לאחר זמן פטורים מקרבן, שמא הרגשת שמש היה. אבל אם לא הרגישה, בכל אופן טהורה (מן התורה).

שלוש ספקות באשה: ספק הראשון - נמצא כתם על בשרה, ספק אם הוא טמא (שבא מן המקור), ספק אם הוא טהור, טמא. ספק השני - נמצא כתם על חלוקה, ספק אם טמא ספק אם טהור, טהור. י"מ שהיה הכתם מן החגור ולמטה, וכשעברה בשוק של טבחים, שעל בשרה וודאי בא מגופה, שאם בא מבחוץ היה לו לימצא על חלוקה. ועל חלוקה וודאי בא מבחוץ, שאם בא מגופה היה לו לימצא על בשרה. אבל אם לא עברה בשוק של טבחים, טמאה בין אם היה על בשרה ובין אם היה על חלוקה. וי"מ שהכתם היה מן החגור ולמעלה, וכגון שזקפה האשה את עצמה לאחוריה (שלא כן הוא כתם טהור, שוודאי לא בא מן המקור), שעל בשרה וודאי בא מגופה, שאם בא מבחוץ היה לו לימצא על חלוקה. ועל חלוקה וודאי בא מבחוץ, שאם בא מגופה היה לו לימצא על בשרה.

הספק השלישי - אשה שלא מצאה כתם, והיא מחזקת עצמה בספק נדה, כגון שאין לה וסת ורגילה לראות תדיר, ונגעה או הסיטה - אם רוב ימיה רגילה לראות מגעה והסיטה טמא, ואם לאו טהור. לשמואל טמאה (מן התורה) רק אם רוב ימיה רגילה לראות בהרגשה, ואנו תולין שהרגישה ולא אדעתה.

כשנמצא כתם על בשרה טמאה אע"פ שלא הרגישה - אפילו ללשון ראשון בדברי שמואל שאין טומאה בלא הרגשה, שמודה שמואל שהיא טמאה מדרבנן.

יום שישי פרשת וישב - כ"ב כסלו תשי"ב

דף נ"ח ע"א

לרבי נחמיה כל דבר שאינו מקבל טומאה - לא גזרו עליו חכמים משום כתמים. (ועיין לעיל נז:).

נמצא כתם על עקבה - טמאה, שעשוי ליגע באותו מקום. וכן אם נמצא על ראש גודלה, שלפעמים נופל עליו דם מאותו מקום תוך כדי פסיעתה.

מצאה כתם על חלוקה כנגד בית התורפה - אם היתה לה מכה בצוארה שתוכל לתלות בו, שפעמים מטה את צוארה לפניה ונופל דם המכה על תחתית חלוקה, תולה בו וטהורה. ואם היה המכה על כתפה, שאינה יכולה לתלות בו, שאין דם בא מכתפה ונופל לפניה, אינה תולה בו וטמאה, ואין אומרים שמא בידה נטלתו ממכה שבכתפה והביאתו לשם, שאין מחזיקין טומאה ממקום למקום.

מצאה טיפת דם על קשרי אצבעותיה (בגב היד) - טמאה, מפני שידים עסקניות הן. ולא משום שתולין שבדקה ביד אחד ונגעה בגב חברתה, שאין מחזיקין טומאה ממקום למקום, אלא משום שכל היד עשוי ליגע במקום התורפה.

מצאה כתם על שוקה ועל פרסותיה - מבפנים טמאה, ומבחוץ טהורה. ועד מקום חבק נקרא לפניו, וחבק עצמו כלפניו.

רבי ירמיה נסתפק כשראתה כתם: א. כשיר (רצועה בעיגול כצמיד). ב. כשורה. ג. טיפין טיפין. ד. ראתה לרוחב ירכה, שמא לא אמרו שעל בשרה טמאה, אלא אם ראתה לאורך הירך.

היתה מסכת טווי לאריג ונמצא דם על השתי - הורה רבי ינאי שתלך ותבוא כדרך שעשתה עד עכשיו, ואם יזדמן שהטווי המוסך בא בין רגליה כנגד אותו מקום, טמאה. שלחומרא שונין בטהרות, וכאן חומרא היא, כי מסתמא טהורה, שהרי לא נמצא לא על בשרה ולא על חלוקה.

אין שונין בטהרות לקולא - כגון המתעטף בטליתו וטהרות וטמאות בצדו, ואי אפשר אא"כ נגע, טמא, ואין אומרים לו שנה ואם לא נגע יטהרוהו. (ראה מחלוקת תנאים בזה לעיל ה:). אבל שונין בטהרות לחומרא.

אשה ארוכה שלבשה חלוקה של קצרה, או קצרה שלבשה חלוקה של ארוכה, ולא בדקתו קודם לבישה, ואחר כך נמצא עליו דם - אם הכתם מגיע כנגד בית התורפה של ארוכה שתיהן טמאות. ואם לאו, הארוכה טהורה, וקצרה טמאה, שהרי כנגד בית תורפה שלה הוא מגיע.

אשה שבדקה חלוקה, והשאילתו לחבירתה, והשניה מצאה בו כתם - הראשונה טהורה. והשניה, לענין טומאה וטהרה אינה תולה בראשונה, והיא טמאה. אבל לענין החיוב לכבש את הכתם, יכולה לומר לראשונה איני מאמין לך שבדקתו, ופטורה.

דף נ"ח ע"ב

שתי נשים שנתעסקו בצפור אחד, ואין בו אלא כסלע דם, ונמצא כסלע על זו וכסלע על זו - שתיהן טמאות. ואין תולין את אחד מהכתמים לומר שמציפור הוא בא, שהרי יש כאן סלע מיותר.

אשה שלבשה שלשה חלוקות הבדוקין לה זה על גב זה - אם יכולה לתלות תולה ואפילו בתחתון, ואם אין יכולה לתלות אינה תולה אפילו בעליון. כיצד? עברה בשוק של טבחים תולה אפילו בתחתון, לא עברה בשוק של טבחים אף בעליון אינה תולה.

אשה שראתה כתם, תולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות בו - שלא אמרו חכמים הדבר להחמיר אלא להקל, שנאמר 'ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה', דם ולא כתם.

ואלו הן התליות שיכולה לתלות בהן: א. שחטה בהמה חיה ועוף. ב. נתעסקה בכתמים, או שישבה בצד העוסקין בהן. אבל אם לא ישבה בצדן, אין תולין לומר שמא ישבה ולא אדעתה. ג. תולה בבנה או בבעלה, אם יש בהם מכה. ד. אם יש בה מכה, אע"פ שהיא יבשה, אם ראויה להתלחח ולהוציא דם, תולה. ה. מעשה ותלה ר"מ בקילור שהוא אדום, ורבי תלה בשרף שקמה. ו. עברה בשוק של טבחים, ספק ניתז עליה ספק לא ניתז עליה, תולה. אבל אם היה ספק אם עברה אינה תולה, וטמאה.

עד שהוא נתון תחת הכר, ונמצא עליו דם - לר"א ברבי צדוק אם היה עגול טהור, היה משוך טמא.

תנאים נחלקו באיזה אופן יכולה אשה לתלות כתם בדם המאכולת:

א. לרשב"ג - אם הרגה מאכולת, הרי זו תולה בה. ואם לא הרגה, אינה תולה בה, ואפילו אם אינו אלא כגרגיר חרדל, טמאה.

ב. לרבי חגיגה בן אנטוניגוס - כתם שהוא גדול עד כגריס של פול, יכולה לתלותו במאכולת אפילו אם לא הרגה, אבל יותר מגריס, אינה תולה בה אפילו אם הרגה, שאין דם מאכולת גדול כל כך. ואם היה כגריס ממש נחלקו אמוראים לשיטתו - לרב הונא אינה תולה, שבמקום שאמרו חכמים 'עד' ואין ידוע אם עד בכלל או לא עד בכלל, הולכים להחמיר, ולפיכך מחמירין עליה שלא לתלות. ולרב חסדא תולה, שכל שעורי חכמים להחמיר חוץ מכגריס של כתמים שהוא להקל.

ג. לשיטת חכמים - תולה אפילו אם לא הרגה, ואפילו הוא גדול יותר מכגריס, יכולה לתלות עד כתם רחב כתורמוס, שמא פשפש הרגה שכתמו גדול.

הפשפש, ארכו כרחבו - ונפ"מ לענין כתמים: שאם ראתה כתם שארכו כרחבו, אפילו הוא יותר מכגריס תולין אותו בפשפש. וטעמו כריחו - ונפ"מ לענין תרומה: שאם אכל תרומה וטעם טעם פשפש בפיו, יפלוט ואין חוששין להפסד תרומה, כיון שאירע בו פסול בתוך פיו. ומנין יודע מהו טעם פשפש, על זה אמרו שטעמו כריחו. וגם אם לא הריח בו, ברית כרותה לו שכל המוללו על כרחו מריח בו, שריחו נודף ומבאיש.

עיר שיש בה חזירים אין חוששין לפתמים - שהן אוכלים שקצים ורמשים ומתזים דם. וכן אם יש בה טבחים הרבה ואשפות ושקצים מצויין בה.

עמוד - מיריליס: 1901-0028-0052

הדפוס - דפוס תוד: 589575-02